Posudek oponenta bakalářské práce

Martina Kučová: Vhodné podmínky pro neslyšící na trhu práce

Studentka si pro svou práci vybrala téma, které je důležité a velmi aktuální, zejména poté, co byl ukončen velký projekt Neslysimpracuji.cz, kde byly mj. i ucelené informace k této problematice, a podpora neslyšících lidí ohledně zaměstnávání je nyní spíše „rozprostřena" v aktivitách v obecně prospěšné společnosti Tichý svět, popř. v dalších organizacích.

Cílem této práce bylo: „*najít a nastínit situaci v oblasti trhu práce, kde mají neslyšící dobré pracovní podmínky*".

Práce je poměrně rozsáhlá (přes 100 NS bez literatury) a zhruba dvěma třetinami tvořena teoretickou částí. V první kapitole studentka vymezuje základní pojmy týkající se osob se zdravotním postižením (dále také OZP), včetně osob se sluchovým postižením. Zde oceňuji, že se studentka nezaměřila pouze na definici OZP, ale zabývala se zde i legislativním vymezením dalších termínů, jako je například osoba zdravotně znevýhodněná nebo osoba invalidní v určitém stupni.

Druhá kapitola se věnuje legislativě týkající se zaměstnávání osob se zdravotním postižením jak na mezinárodní úrovni (např. Úmluva o právech se zdravotním postižením), tak i v ČR, kde vymezila i řadu termínů souvisejících se zkoumanou problematikou (pracovní rehabilitace, příspěvek na zřízení pracovního místa pro OZP atd.). Ve třetí kapitole se potom zaměřila na problematiku podporovaného zaměstnávání.

V předposlední kapitole popisuje autorka současnou situaci neslyšících na trhu práce, kde představuje diskriminaci neslyšících lidí v kontextu se zaměstnáváním a její příčiny a popisuje výzkumy, které u nás byly provedeny. Poslední kapitola už pojednává o poskytovatelích služeb pro neslyšící na trhu práce, kde je zmíněna pouze společnost Tichý svět (dříve APPN) a její partnerská organizace Tichý svět – chráněná pracoviště. Zde postrádám informaci, zda se v ČR skutečně jedná o jedinou organizaci, která v rámci svých služeb nabízí i služby spojené se zaměstnáváním, nebo zda byl vybrán pouze Tichý svět záměrně proto, že se jím bude studentka zabývat ve své výzkumné části.

Text je čtivý, obsáhlost vysvětlení jednotlivých termínů je přiměřená a ke čtenáři vstřícná. Oceňuji, že mezi parafráze vkládá občas autorka vlastní vhled, zamýšlí se např. i nad tím, zda by úhrada tlumočnických služeb mohla spadat do příspěvku na úhradu provozních nákladů vynaložených v souvislosti se zaměstnáváním OZP. Vzhledem k složitosti a rozprostřenosti této problematiky v legislativě přináší tyto zpracované kapitoly cenné shrnutí všech podstatných termínů k této oblasti a mohly by být zdrojem k vytvoření materiálu pro zaměstnavatele, kteří s problematikou zaměstnávání OZP nemají zkušenosti. Stejně tak budou díky dobrému zpracování užitečné i kapitoly o diskriminaci a o poznatcích výzkumů k tomuto tématu v ČR.

Avšak vzhledem k cíli práce si kladu otázku, zda by zde nebylo užitečné některé termíny, které se sice vztahují k zaměstnávání OZP, ale přímo nesouvisejí s cílem výzkumu (např. Job kluby, Kroužky přátel a některé další kapitoly) vynechat a spíše se zaměřit na informace o „dobrých pracovních podmínkách" v zahraničí. Tedy zjistit, jakým způsobem někteří zaměstnavatelé v zahraničí řeší konkrétní pracovní podmínky (komunikace, bezpečnost atd.), jak to příp. v některých státech legislativně mají řešeno, a ty posléze porovnat s řešením podmínek v ČR, ve kterém mohou být stále mezery. Studentka by tak získala srovnávací materiál, se kterým by mohla své poznatky získané svým výzkumným šetřením porovnat a do svého doporučení případně přidat i příklady

dobré praxe ze zahraničí. Domnívám se, že by se jí také lépe v závěru usouvztažňovaly výsledky jejího výzkumu (viz níže).

Samotné výzkumné šetření je pojato kvalitativně. Autorka podrobně popisuje zvolenou metodologii a její výběr odůvodňuje. Je zřejmé, že se v odborné literatuře seznámila s metodologickým postupem a tento postup ve svém výzkumu vhodně aplikuje. Postrádám zde jen informaci, kdy proběhl sběr dat a jaká byla kritéria pro výběr probandů (např. přítomnost dalšího postižení, délka pracovně právního vztahu). Před samotnými rozhovory si studentka předem vytyčila oblasti, na které se chtěla zaměřit, a na základě těchto oblastí vytvořila kategorie pro následné kódování. Jednotlivé výroky rozřazené do kategorií poté přehledně prezentuje v tabulkách, které následně doplňuje vlastními shrnutími. Zde bych se při kódování doporučila se zaměřit i na hledání případných dalších témat/kategorií, které si nestanovila předem, a především na jejich vztahy (např. chráněné x otevřené pracoviště nebo délka pracovního poměru a podmínky). Ze získaného materiálu by se tak dalo vytěžit více.

Výzkumná část je zakončena kapitolou Doporučení pro zaměstnavatele zaměstnávající neslyšící, ve které je již pouze autorčin výčet jednotlivých doporučení. Výčet ve zjednodušené podobě pokrývá vesměs všechna témata, která z výzkumného šetření vzešla. Velmi bych zde jen uvítala studentčin komentář k této kapitole (jakým způsobem postupovala, dle čeho body k doporučení vybírala atd.), protože tato kapitola (i dle některých formulací, např.: *„v současné době je (...) jedničkou Tichý svět...“)* působí spíše jako materiál, který by bez autorčina komentáře měl být spíše součástí přílohy než jako další kapitola textu v odborné práci.

Metodologickou část (odůvodnění, práce s probandy, sestavení rozhovoru, kódování i anonymizaci) považuji za zdařilou, o to více mě mrzí, že interpretace dat spočívá pouze ve shrnutí jednotlivých odpovědí a celkově závěr této části působí nedotaženým dojmem. Postrádám tu podrobnější analýzu, a především větší usouvztažnění výsledků s teoretickou částí (viz zadání práce), včetně autorčina vlastního vhledu. Pravděpodobně v tom mimo jiné sehrála roli i skutečnost, že se cíl práce zaměřuje i na trochu něco jiného než na to, o čem pojednává celá teoretická část (která je navíc v rozporu se zadáním tvořena pouze českými zdroji), a bylo proto už obtížné poznatky získané výzkumným šetřením s touto částí více usouvztažnit, pokud se chtěla zaměřit na příklady dobré praxe ohledně vytváření podmínek, nikoli např. na to, co je v rozporu s legislativou.

Součástí přílohy jsou otázky pro zaměstnavatele i neslyšící zaměstnance, vč. jednotlivých odpovědí a označení probandů, které koresponduje s tabulkami v práci, což velmi oceňuji.

Co se týče formální stránky, práce obsahuje všechny požadované části a náležitosti. Typografické a gramatické chyby jsou v práci spíše ojedinělé, občas se v něm vyskytují zjednodušující či nepřesné formulace, které však nemají výrazný vliv na porozumění textu.

V práci je vše řádně citováno a parafráze jsou jasně odlišeny od přímých citací. Poznámku mám pouze k formě citace v textu – nevím, dle jaké citační normy autorka citovala, čísla stran se však textu zpravidla uvádí pouze u přímých citací a pokud je odstavec složen z parafrází jednoho autora a ze stejné publikace, uvádí se v odstavci citace pouze jednou (viz např. strana 29, kde opakované citace ztěžují čtení).

Otázky:

V zadání zmiňujete tzv. Deaf Gain, se kterým jste nakonec nepracovala. Jaké podle Vás mohou být naopak přínosy přítomnosti neslyšících zaměstnanců na pracovišti (jakémkoli, nejen na pracovištích, které se zapojily do výzkumu)?

Výzkumného šetření se nakonec zúčastnily pouze společnosti, které jsou na chráněném trhu práce. Pozorovala jste rozdíly v podmínkách mezi společnostmi na chráněnými a otevřeném trhu práce (i s ohledem na výpovědi zaměstnanců z pracovišť na otevřeném trhu)?

V kapitole 1.1.4 Osoba se sluchovým postižením citujete Hrubého (1999) a uvádíte, že prelingválně neslyšící osoby jsou často uživatelé znakového jazyka a především osoby, které jsou součástí kultury Neslyšících. Platí to dle Vašeho názoru i pro dnešní mladé zaměstnance?

Plánujete s vytvořeným doporučením pro zaměstnavatele dále pracovat?

Práce splňuje požadavky na bakalářské práce kladené a může být podkladem k obhajobě.
Návrh hodnocení: VELMI DOBŘE

Kateřina Holubová

5. 6. 2024